

Svojanov 24. 2. 2023

Zpráva o činnosti příspěvkové organizace Hrad Svojanov v roce 2022

Zhodnocení plnění úkolů a činností organizace

Činnost příspěvkové organizace Hrad Svojanov je stanovena zřizovací listinou, která byla aktualizována 1. října 2009. Hlavním účelem činnosti příspěvkové organizace je pečovat o kulturně historické dědictví významné stavební památky ve vlastnictví města Poličky a vytvářet podmínky pro aktivní odpočinek a kulturně společenské využití historického prostředí co nejširším spektrem návštěvníků.

Činnost organizace probíhala v roce 2022 v souladu se zřizovací listinou. V roce 2022 byl hrad Svojanov otevřen od 5. března do 18. prosince. V těchto dnech si jeho prostory prohlédlo celkem 60 153 návštěvníků, což je o 7 007 osob méně než v roce předchozím. Sezónu příznivě ovlivnilo ukončení všech omezení v souvislosti s epidemií koronaviru. Pozitivně k navýšení návštěvnosti přispělo i velké množství pořádaných kulturních akcí. Oproti jiným památkovým objektům byl nárůst návštěvnosti na Svojanově výrazný.

Na hradě se konalo několik svatebních obřadů a celá řada kulturních akcí. Návštěvníky přilákaly tradiční akce jako Jarní slavnosti, Hradní jarmark, Královské slavnosti, Dny útrpného práva, Divadelní pouť nebo Třicetiletá válka. Velký úspěch zaznamenaly dny dobové kuchyně a podzimní noční prohlídky pod názvem „Svojanovské stíny.“

První kulturní akcí, která v roce 2022 proběhla, byly Jarní slavnosti o velikonočním víkendu 16. – 17. dubna. Program akce proběhl zejména na hlavním nádvoří, náplní byl šerm, kejklíř, ukázky tanců a zejména dobových jarních zvyklostí.

Hradní jarmark byl uspořádán o víkendu 7. – 8. května. Program na nádvoří tentokrát doplnilo velké dobové tržiště na dolním nádvoří a v přilehlých prostorách. Účastníci akce předváděli svá řemesla a nabízeli své výrobky.

Akce s názvem Pohádkový Svojanov o víkendu 4. – 5. června představovala speciální prohlídky hradu obohacené o hrané scény představující naše národní pohádky. Návštěvníci mohli vidět výjevy z Popelky, Čerta a Káči, Princezny ze mlejna a dalších pohádek. Mohli potkat spoustu různých tajemných bytostí, jako třeba čerty nebo čarodějnice. Po celý červen byly realizovány dětské prohlídky uzpůsobené školním výpravám.

23. června na hradě proběhl celostátní seminář „Památky pro každého“. V jeho rámci byl odborné veřejnosti prezentován prohlídkový systém pro zdravotně znevýhodněné návštěvníky, který na Svojanově funguje několik let a v rámci republiky je dosud ojedinělý a oceňovaný.

V noci z 25. na 26. června proběhla akce s názvem Nekonečná noc na Svojanově. Byla součástí celostátního programu Památky nonstop, který pořádala Asociace nestátních otevřených památek. Venkovní areál hradu byl pro veřejnost výjimečně otevřen po celou noc. Tuto netradiční příležitost využilo více než 200 návštěvníků.

Královské slavnosti se konaly o víkendu 2. – 3. července. Program proběhl na hlavním nádvoří hradu. Kromě představení šermířských scén, dramatických historických příběhů, ukázek práce kata nebo vystoupení tanečnic či bubeníků, byl hlavním vystoupením příjezd družiny krále Přemysla Otakara II. a královny Kunhuty na hrad.

V sobotu 16. července na hradě proběhl čtvrtý sraz automobilů značky Moskvíč. Tentokrát na Svojanov přijelo 42 veteránů. Součástí programu byla i spanilá jízda do Rudky u Kunštátu, kde účastníci absolvovali prohlídku jeskyně Blanických rytířů. O akci natočila reportáž do svého hlavního zpravodajství televize Nova.

O víkendu 16. – 17. července byly součástí prohlídkové trasy A ochutnávky dobových pokrmů. Tentokrát se v historické hradní kuchyni vařilo na téma „průřez staletími“. Návštěvníci se kromě samotné ochutnávky dověděli spoustu zajímavostí o stravování a přípravě pokrmů.

Řezbářské dny na Svojanově se konaly ve dnech 18. – 23. července. Skupina třinácti řezbářů předváděla na nádvoří svou práci přímo před zraky návštěvníků. Řezbáři pracovali již na pátém pohyblivém obraze, který bude tentokrát představovat výjevy z českých pohádek. Všechny práce, které vznikly v rámci řezbářských dnů, byly nejdříve vystaveny v domě zbrojnošů, v roce 2022 se pohyblivé obrazy přemístily do hradní galerie v bývalých konárnách.

Ve dnech 21. – 24. července probíhaly v hradní mučírně Dny práva útrpného, které formou hrané scény představovaly ukázky výslechů v dobách středověku.

Již 32. ročník Divadelní pouti se konal ve dnech 6. – 7. srpna. Po oba víkendové dny probíhala vystoupení divadelních souborů na hlavním nádvoří hradu. Mezi vystupujícími uskupeními vynikaly zejména Dřevěné divadlo, Divadlo BOĎi Jaroměř, divadlo Kapsa z Andělské hory a Divadlo Evy Hruškové, Zdeňka Rohlíčka a Jana Přeučila. Velký zájem byl o sobotní večerní vystoupení s názvem „Popelka na Cibulce“, ve kterém účinkovala Eva Hrušková s Alešem Cibulkou.

Třicetiletá válka na Svojanově proběhla ve dnech 20. – 21. srpna. Jednotlivá vystoupení několika skupin historického šermu se věnovala zejména období nejvleklejšího válečného konfliktu v našich dějinách. Součástí programu byly hromadné bitvy, ukázky dobývání hradu, potyčky, souboje a také ukázky výkonu práva útrpného.

Ve dnech 17. – 18. října proběhly druhé Dny dobové kuchyně. Návštěvníci se tentokrát mohli v historické hradní kuchyni seznámit s přípravou pokrmů typických pro období renesance a samozřejmě mohli některé vzorky i ochutnat.

Svojanovské stíny se konaly ve dnech 28. - 29. října. Velmi oblíbené noční prohlídky hradu byly doplněny hranými vstupy, představujícími pověsti a legendy hradu Svojanov.

Poslední akcí návštěvnické sezóny byl Královský advent na Svojanově ve dnech 3. - 18. prosince. Pro návštěvníky byly připraveny prohlídky hradu s tradiční vánoční výzdobou doplněné výkladem o starých adventních a vánočních zvycích. V domě zbrojnošů také proběhlo divadelní vystoupení „Vánoční hvězda“ v podání Evy Hruškové a Zdeňka Rohlíčka.

Během sezóny byly v hradní galerii v bývalých konírnách v areálu předhradí otevřeny dvě velké výstavy. Multimediální výstava „Rudolf II. – král a císař“ byla připravena u příležitosti výročí 470 let od narození a 410 let od úmrtí tohoto našeho významného panovníka. Netradiční formou představila život a záliby Rudolfa II. i zvyklosti v jeho době. Druhá výstava „Století Karla Otčenáška“ mapovala životní peripetie lidmi velmi oblíbeného královéhradeckého biskupa a arcibiskupa. Třetí sezónní výstava byla přímo součástí okruhu A a nesla název „Výstava dámských korzetů a doplňků“. Představovala korzety z přelomu 19. a 20. století a poskytovala i spoustu informací o dobové dámské módě. Všechny tři výstavy byly úspěšné a dopomohly ke zvýšení návštěvnosti hradu.

Díky úspěchům při získávání finančních prostředků z dotačních fondů se podařilo realizovat řadu oprav v rámci celkové obnovy hradu. Na provedených pracích se finančně podílela i příspěvková organizace Hrad Svojanov, která na tyto účely použila zejména tržby ze vstupného.

Po celý rok byla věnována průběžná péče v rámci údržby areálu hradu. Byly opravovány omítky, cesty, okna a dveře i různé části interiérů.

V podzimních měsících byla realizována zásadní stavební úprava hlavního nádvoří hradu. Byla sanována a dostavěna opěrná zeď u vstupní brány. Vyrovnáním terénu nad ní došlo k vytvoření terasy, která se stala místem pro postavení nového pódia. Tato partie nádvoří byla mnohokrát upravena v průběhu 60. – 90. let pro rozšíření možností konání velkých kulturních programů. Současná úprava se snažila místu navrátit historický charakter. Zároveň došlo k vizuálnímu sjednocení prostor nádvoří, které je členěné kamennými zídками. Nově pořízené pódium, tvořené ocelovou konstrukcí a dekorativní plachtou, je rozebíratelné a bude moci být postaveno samostatně vždy na každou akci. Nebude tedy kazit dojem běžným návštěvníkům v rámci prohlídky hradu, kdy dříve stabilní pódium zastiňovalo zajímavé pohledy zejména na hradní palác. Náklady provedených stavebních prací činily 421 000,- Kč, z toho 100 000,- Kč pokryla dotace Pardubického kraje. Nové pódium bylo pořízeno za 145 000,- Kč, z čehož 100 000,- Kč opět pokryla dotace Pardubického kraje.

Po celý rok byla věnována zvýšená pozornost i propagaci hradu. Na Svojanově se natáčel dokument České televize v rámci cyklu „Náš venkov“, hrad se vícekrát objevil ve zpravodajství TV Nova a nesčetněkrát v rozhlasovém vysílání a v denním tisku. Propagačně úspěšné bylo i mediální partnerství s rádiem Blaník.

Vzájemná spolupráce s ostatními příspěvkovými organizacemi města Poličky

Příspěvková organizace Hrad Svojanov v roce 2022 spolupracovala zejména s Městským muzeem a galerií Polička a s organizací Tylův dům. Spolupráce s Městským muzeem a galerií Polička spočívá především v dlouhodobé zápůjčce souboru historického nábytku, který je instalován v prostorách expozic hradního paláce a souboru historických klasicistních dveří a vrat, umístěného v sále domu zbrojnošů. Naopak organizace Hrad Svojanov poskytuje muzeu prostory k deponování souboru méně hodnotných historických dveří. Obě organizace spolupracují také v oblasti propagace. S organizací Tylův dům probíhá spolupráce na úrovni vzájemné propagace.

Mimořádné a jednorázové úkoly či problémové oblasti plněné v daném roce organizací

Po mnoha letech se podařilo zahájit dlouho odkládanou akci, revitalizaci gotické zahrady. Zahrada je jednou z nejatraktivnějších částí hradu. Její podoba je ale značně

poplatná době 80. let 20. století. Historickou rehabilitací bude zahrada mnohem lépe zapadat do prostředí obnoveného hradu. V roce 2022 byl vybrán zpracovatel projektové dokumentace. Po konzultaci se zástupci Národního památkového ústavu byla zhotovena studie nové podoby zahrady. Následně dochází ke zpracování celkové projektové dokumentace. Stávající členění zahrady bude zachováno. Růžový parter bude doplněn o dřevěnou pergolu s popínavými růžemi. Novou dominantou zahrady bude dřevěný vyhlídkový altán na kamenné terase v sousedství domu zbrojnošů. Nově budou součástí zahrady i záhony se zeleninou. Vinohrad bude přemístěn v rozšířené podobě na jihovýchodní svah pod centrální plochou zahrady. Ovocný sad bude doplněn o nové stromy. V zahradě bude vybudován zavlažovací systém a osvětlení, které umožní návštěvu zahrady zejména ubytovaným hostům i ve večerní době.

Hrad Svojanov se v roce 2022 zapojil do projektu nestátních památkových objektů „výměna průvodců“. Dva průvodci hradu strávili dva týdny na výměnném pobytu na hradech Ledec nad Sázavou a Kašperk. Z obou objektů pracovali průvodci stejnou dobu na Svojanově. Došlo tak ke vzájemnému předání zkušeností a k seznámení se s pracovními návyky na jiném památkovém objektu. Akce měla i vzájemný propagační efekt.

Nadále přetrvává problém v podobě příjezdové komunikace ke hradu. Příjezdová komunikace je vlastnictvím městyse Svojanova. Dlouhá léta byla v havarijním stavu. Bezpečnostní ohrazení směrem do stráně bylo nefunkční a z podstatné části spadené. V roce 2019 došlo k obrovské změně, kdy nákladem města Poličky byla osazena nová svodidla po celé délce silnice. Díky tomu došlo k částečnému zajištění komunikace, která se pomalu sezouvala terénem dolů. Zejména ale došlo k zajištění bezpečnosti projíždějících návštěvníků. V současné době zbývá zajistit opravu asfaltového povrchu, který vykazuje četné výmoly a trhliny. Projet silnicí a vyhnout se přitom všem výmolům, je takřka nemožné. V roce 2022 byl povrch provizorně opraven péčí města Poličky. V zimním období probíhá zimní údržba komunikace ze strany městyse Svojanova.

S problematikou příjezdové komunikace souvisí i nedostatečná kapacita parkování pro návštěvníky hradu. Parkoviště v areálu předhradí dlouhodobě nestačí velkému počtu automobilů návštěvníků. Řešením by bylo vybudování záchytného parkoviště v podhradí. Toto řešení však není v možnostech příspěvkové organizace ani zřizovatele. Bylo by možné jen ve spolupráci s vlastníky pozemků, které by byly pro výstavbu parkoviště vhodné.

Výsledky všech provedených kontrol v organizaci a případná opatření k nápravě

V organizaci je zaveden vnitřní kontrolní systém ve smyslu zákona č. 320/2001 Sb. o finanční kontrole ve veřejné správě, v platném znění. K nakládání s prostředky organizace je odpovědný ředitel organizace jako příkazce operací. Za správu rozpočtu organizace je odpovědný účetní organizace jako správce rozpočtu. Za vedení účetnictví organizace je odpovědný účetní organizace jako hlavní účetní.

Dne 2. června byla zahájena kontrola vyúčtování veřejné sbírky na obnovu hradu. Kontrolováno bylo období od 1. února 2021 do 31. ledna 2022. Kontrolou nebylo zjištěno žádné pochybení.

Dne 20. června 2022 provedla Krajská hygienická stanice Pardubického kraje se sídlem v Pardubicích kontrolu jakosti pitné vody. Byl odebrán kontrolní vzorek. Na základě laboratorního rozboru bylo zjištěno, že vzorek vyhověl ve stanovených ukazatelích požadavkům.

Dne 27. října zahájil Hasičský záchranný sbor Pardubického kraje kontrolu plnění povinností stanovených předpisy o požární ochraně. Kontrolou nebylo zjištěno žádné pochybení.

Zaměstnanci

Chod organizace zajišťovalo v roce 2022 celkem 8 zaměstnanců (přepočtený stav 7,07). Obsazeny byly následující pracovní pozice:

ředitel

provozní

provozní

hlavní účetní a správce rozpočtu (0,2)

pokladní / průvodce

pokladní / průvodce

údržbář (0,87)

uklízečka / zahradnice

Na základě dohod o provedení práce pracovalo celkem 22 osob především jako průvodci. K pracovnímu úrazu v období nedošlo.

Získané granty, případně jiné aktivně zajištěné příjmy organizace

V roce 2022 byly získány granty od Pardubického kraje na obnovu částí hradu a na pořádání kulturních akcí.

Grant z rozpočtu Příspěvky a záštity kanceláře hejtmána na realizaci pěti kulturních akcí na hradě Svojanov v roce 2022 ve výši 25 000,- Kč.

Grant z podprogramu 3 – Podpora památkové péče v Pardubickém kraji na rok 2022 ve výši 100 000,- Kč na opravu opěrné zdi na hlavním nádvoří hradu Svojanov.

Grant z programu Podpora budování infrastruktury cestovního ruchu v Pardubickém kraji ve výši 100 000,- Kč na projekt „Nové pódium pro pořádání kulturních akcí na hradě Svojanov“.

Grant z podprogramu 1 – Podpora kulturních aktivit v Pardubickém kraji na rok 2022 ve výši 20 000,- Kč na realizaci akce Divadelní pouť na hradě Svojanov 2022.

Zhodnocení návštěvnosti či jiného ukazatele dle charakteru činnosti meziročně (nejméně tři roky zpětně)

Návštěvnost hradu Svojanova byla v roce 2022 o 7 007 osob vyšší než v roce 2021. Vrací se tedy na úroveň běžných let předcovidových. Bohužel opačný trend se projevil v počtu ubytovaných hostů v hradním penzionu. Ten byl nižší než v roce 2021. Tento trend ale částečně souvisí s provedenými úspornými opatřeními. Co se týče svatebních obřadů, nastal obrat k lepšimu a jejich počet se začal opět pomalu zvyšovat. Prostory hradu si prohlédlo 60 153 návštěvníků. V areálu hradu proběhlo 14 svatebních obřadů. V penzionu bylo ubytováno 910 osob.

Rok	Počet návštěvníků
2020	54 653
2021	53 146
2022	60 153
Rok	Počet ubytovaných osob
2020	2 594
2021	1 555
2022	910
Rok	Počet svatebních obřadů
2020	8
2021	9
2022	14

Zhodnocení úsporných opatření přijatých k udržení vyrovnaného hospodaření organizace

V roce 2022 byla přijata úsporná opatření zejména vzhledem k razantně navýšeným cenám energií. Bylo výrazně omezeno zapínání slavnostního osvětlení. Do provozních prostor hradu byla umístěna kamna na tuhá paliva. V těchto prostorách jsou již několik let používána i další kachlová kamna na dříví. Topení dřívím pomáhá snižovat spotřebu elektrické energie. Výrazně se omezilo vytápění objektu ústředním topením prostřednictvím elektrokotle.

Omezen byl také provoz penzionu. Zejména v okrajových měsících (březen, listopad, prosinec) bylo vytápění pokojů elektrickými přímotopy velmi nákladné. Pokoje se vytápěly až několik dnů předem, aby se dosáhlo uspokojivé teploty. Přitom ubytování netrvalo zpravidla déle než jednu až dvě noci. Proto byl provoz penzionu omezen na období duben–říjen.

Hrad Svojanov díky uspokojivým tržbám mohl opět řešit některé stavební zásahy vlastními finančními zdroji. Za všechny uveďme především nátěry a opravy oken a dveří, opravu vstupního schodiště do hradního paláce nebo opravy různých prostor v areálu předhradí.

Plány a vize organizace na budoucí období a návrh na jejich realizace

Pro rok 2023 byly podány žádosti o dotace na kulturní i stavební akce. Pardubický kraj byl požádán o poskytnutí grantů na podporu Divadelní pouti 2023, na podporu dalších kulturních akcí a na opravu opěrné kamenné zdi na prvním nádvoří hradu pod renesančním palácem.

Největším úkolem roku 2023 je zahájení revitalizace gotické zahrady. V těchto dnech probíhá příprava projektové dokumentace. Po vyřízení administrativních úkonů se předpokládá výběr zhotovitele v letních měsících a zahájení prací ideálně v podzimních měsících. Vzhledem k rozsahu prací budou rozděleny do více etap. Na letošní etapu má organizace připraveny vlastní prostředky, na realizaci dalších etap plánujeme žádat o granty.

V hradní galerii proběhnou dvě velké výstavy. První představí historické divadelní kulisy a loutky zapůjčené souborem BOĎI Bauerovi Josefov. Druhá výstava představí rozsáhlou kolekci dobových pohlednic hradů a zámků České republiky ze sbírky sběratele Filipa Langerá. V plánu je i realizace naučné expozice o Mariánském sloupu v Poličce, z něž jsou do galerie deponovány čtyři barokní plastiky.

Připravovaný program na rok 2023:

V roce 2023 bude hrad Svojanov veřejnosti zpřístupněn od 4. března do 17. prosince. Galerie v bývalých konírnách bude v provozu v období květen–září.

Na návštěvnickou sezónu 2023 jsou naplánovány následující kulturní akce:

Jarní slavnosti ve dnech 15. – 16. dubna: oslava jara s šermířským vystoupením, kejklířem a prezentací dobových zvyků a řemesel.

Hradní jarmark ve dnech 6. – 7. května: Tradiční jarmark s dobovými řemesly. Doprovodný program na hlavním nádvoří.

Festival raného středověku „Bitva u políček“ v sobotu 20. května: doboví řemeslníci, souboje jednotlivců, bitvy skupin, všední život vikingů, Slovanů a dalších.

Svojanov patří dětem v průběhu měsíce června: Speciální prohlídky pro školní a školkové výlety.

Pohádkový Svojanov ve dnech 3. – 4. června: prohlídky oživené příběhy podle našich národních pohádek.

Královské slavnosti ve dnech 5. – 6. července: Akce určená zejména rodinám s dětmi. Formou tradičních hradních slavností budou probíhat představení kejklířů, ukázky historických tanců a historického šermu. Nedílnou součástí je příjezd družiny krále Přemysla Otakara II. a královny Kunhuty na hrad.

Sraz veteránů zn. Moskvič dne 15. července: 5. ročník srazu příznivců historických automobilů na horním nádvoří hradu.

Dny dobové kuchyně ve dnech 15. – 16. července: příprava a ochutnávky pokrmů v historické hradní kuchyni na téma „Co bývalo TOP na talíři a kdo vymyslel snídani.“

Řezbářské dny na Svojanově ve dnech 17. – 22. července: 8. ročník, v jehož rámci budou řezbáři vytvářet přímo před zraky návštěvníků pohyblivý obraz.

Dny útrpného práva ve dnech 20. – 23. července: Mistr kat předvede své řemeslo v hradní mučírně.

Divadelní pouť ve dnech 5. – 6. srpna: Divadelní pouť je tradiční akcí, která se každoročně pořádá v historickém prostředí hradu Svojanova. V roce 2023 se bude jednat již o 33. ročník. Smyslem akce je předvést co nejširší veřejnosti umělecké aktivity rozmanitého spektra zúčastněných umělců a uměleckých souborů a přispět k zachování tradic divadelní kultury. Po oba víkendové dny budou probíhat vystoupení divadelních souborů na horním nádvoří hradu. Připravuje se i večerní

program. V prostorách hradního areálu vznikne rovněž stylové tržiště s ukázkami řemesel a výtvarnými dílnami pro děti.

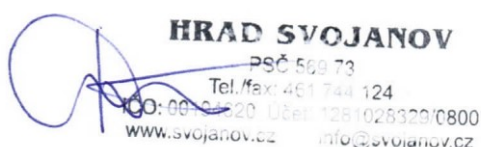
Noční prohlídky ve dnech 18. – 19. srpna: Hrané kostýmované prohlídky návštěvníkům představí, jak se žilo na hradě v době posledního majitele Františka Antonína Haascheho.

Třicetiletá válka na Svojanově ve dnech 26. – 27. srpna: Jednotlivá vystoupení několika skupin věnujících se tomuto období, hromadná bitva, dobývání hradu, celodenní oživení hradu, volné potyčky...

Dny dobové kuchyně ve dnech 16. – 17. září: Příprava a ochutnávky pokrmů v historické hradní kuchyni na téma „Co jsme jedli před knedlíky.“

Svojanovské stíny ve dnech 27. - 28. října: Noční prohlídky hradu s vyprávěním o tajemných příbězích, které se zde v minulosti odehrály.

Královský advent na Svojanově ve dnech 25. listopadu - 17. prosince: Divadelní představení v domě zbrojnošů. Adventní koncert v domě zbrojnošů. Příprava a ochutnávky dobových vánočních pokrmů v historické kuchyni hradu. Prohlídky hradu s tradiční vánoční výzdobou doplněné výkladem o starých adventních a vánočních zvycích.

Miloš Dempír, DiS.

Hrad Svojanov, příspěvková organizace města Poličky
Ředitel